

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 16–17 березня 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІРОНІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Мага Т. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ємельянова О. В.

Лінгвісти, літературознавці, філософи, психологи проводили аналіз поняття дискурсу протягом століть. Поглиблене вивчення даного поняття розпочалося з другої половини ХХ ст. Дискурс являє собою зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними — прагматичними, соціокультурними, психологічними факторами. Тобто це є текст у дієвому аспекті, який набуває значення безпосередньо у контексті, що розглядається у таких вимірах як: оточення, поведінкове середовище, мовний контекст, екстраситуаційний контекст.

Художній дискурс має в собі ознаки інших дискурсів та є послідовним процесом взаємодії автора та читача, в якому останній прагне здійснити певний вплив на реципієнта.

З огляду на уживання іронії у художньому дискурсі, вагоме значення має думка С. І. Походні про необхідність більш глибокого вивчення естетичної категорії іронії в стилістиці та лінгвістиці тексту [3, 72]. Такий підхід є досить актуальним через те, що під час вивчення іронії лише як стилістичного прийому, дослідження обмежуються лише вивченням мовних одиниць у процесі їхнього функціонування.

Говорячи про функції іронії, слід зазначити, що автор використовує її з метою приховати емоційно-оцінне ставлення до зображуваних об'єктів дійсності. В процесі знайомлення з текстом читач, спираючись на фонові знання, має самостійно експлікувати інформаційну наповненість словосполучень, речень.

Прагматичність іронії в тексті визначається тим, що іронічні акти є актами оцінювання, а оцінка стоїть на межі вибору та рішення, що призводить до переходу до практичних дій [2, 9]. Автор художнього твору, який використовує іронічні висловлювання, має намір активно впливати на читача, на хід його думок, дій, на світосприйняття в цілому.

І. К. Кобякова зазначає, що іронія має емоційний характер незадоволення та виражає модальність у скритій формі («під

модальністю розуміємо суб'єктивно-оціночне ставлення автора до змістовності мовлення, співбесідника й самого себе») [2, 36].

Феномен іронії може розглядатися як у вузькому, так і в широкому сенсі, тобто в першому випадку як стилістичний засіб, а в другому — як засіб вираження комічного. Іронія є досить складним явищем, вона тісно взаємодіє з когнітивним сприйняттям автора, який володіє певною мовною картиною світу. До лінгвістичних засобів вираження іронії в художньому творі належать: лапки, обігрування відомих цитат чи алюзій, когезія, епітети, метонімія, гіпербола, протиставлення двох якостей в одному контексті, оксюморон, вказівка на іронію. Основною функцією іронічних висловлювань є прагматична, яка включає в себе функцію спростування, функцію урегулювання суперечностей, функцію саморегуляції та комічну функцію або функцію висміювання.

Аналіз вербальної, ситуативної, драматичної іронії на матеріалі художніх творів Джерома К. Джерома, Чарльза Діккенса, Сесілії Ахерн та інших дозволяє зробити висновок, що всі типи іронії по різному реалізують комунікативну задачу, проте ціль будь-якої іронії — не викликати у читача сміх, а навпаки, підкреслювати всю серйозність або трагічність ситуації. Саме за допомогою іронії письменники завжди намагалися виявити ті явища дійсності, негативна сутність яких перебувала в імпліцитній формі.

Процес сприймання іронічних висловлювань потребує докладання певних зусиль. Він складається з низки стадій, які включають в себе безпосередньо сприймання тексту, розуміння його сенсу та усвідомлення інтенції адресанта. Не всі люди мають здатність сприймати іронію. Реципієнт має володіти особливим психологічним чуттям та фоновими знаннями для успішної інтерпретації прихованого сенсу будь-якого іронічного висловлювання.

1. Гомлешко Б. А. Языковые средства выражения иронии в художественных текстах Джона Голсуорси : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.19 «Теорія мовознавства» / Б.А. Гомлешко – Майкоп, 2008. – 25с.
2. Кобякова І. К. Концептуалізація та категоризація гумору / І. К. Кобякова // Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні науки. – Т.1, №11(950). – Суми : Сумський державний університет, 2006. – С.35–39
3. Походня С. И. Языковые средства и виды реализации иронии / С. И. Походня – Киев : Наукова думка, 1989. – 148с.